

Prevence nehod ve stavebnictví

V Evropské Unii je stavební sektor nejrizikovější z hlediska nehod⁽¹⁾. Každým rokem zde zahyne více než 1 300 lidí. V celosvětovém průměru je pro pracovníky stavebního sektoru pravděpodobnost úrazu končící smrti třikrát vyšší a pravděpodobnost úrazu dvakrát vyšší než pro zaměstnance v ostatních odvětvích. Náklady na tyto nehody jsou obrovské jak pro **jednotlivce, tak pro zaměstnavatele a společnost**. Je zde předpoklad, že se značně odrazí ve smluvní ceně.

Více než 99% stavebních firem v Evropě jsou **malé a střední podniky (MSP)**. Z tohoto důvodu je v MSP největší výskyt nehod. Rady tohoto informačního listu jsou určeny podnikům všech velikostí.

Pracovní inspektoři společně bojují za bezpečnější Evropu

Pracovní inspektoři států Evropské unie spustili **celoevropskou kampaň** s cílem snížit počet úrazů ve stavebním průmyslu, včetně takových, jako jsou pády z výšek. Podnikli škálu propagačních činností a prohlédli si vytypovaná pracovní místa. Kampaň začala v roce 2003 a pokračuje i v roce 2004.

Propagační činnosti jsou zaměřeny na každého, kdo pracuje ve stavebnictví: od klientů a architektů až po zaměstnavatele, odborové organizace, pracovníky a subdodavatele.

Inspekční kampaň má za cíl sledovat bezpečnost a zdraví na stavebních prostorách, přístupy na pracoviště a únikové cesty. Inspekce dbá na to, aby na místě byla přijata řádná bezpečnostní opatření a nařízení. Kampaň se rovněž zaměřuje na povinnou prevenci a uspořádání stavebních prostor.

Odpovědnosti

Všichni klienti, projektanti, zaměstnavatelé, individuální dodavatelé a osoby samostatně výdělečně činné mají povinnost zajišťovat bezpečnost při práci. Klíčové požadavky zakotvené ve směrniciích EU⁽²⁾ obsahují:

- zvážení bezpečnosti a zdraví v zaměstnání od stadia plánování a dále během celé **stavební práce**. Práce musí být rozložena do všech částí včetně plánování až po provedení práce;
- zajištění bezpečnostního **pracovního vybavení** (vhodné oblečení, výběr, bezpečnostní označení, bezpečné použití, školení a informace, kontrola a údržba);
- použití **bezpečnostních a/nebo zdraví chránících** symbolů tam, kde se nelze vyhnout nebo přiměřeně omezit nebezpečí bezpečnostními opatřeními;
- poskytnutí **osobního ochranného vybavení tam**, kde hrozí nebezpečí a nemůže být odvráceno jinými prostředky (pevná pokrývka hlavy, bezpečnostní pásy, pomůcky na ochranu očí a dýchacího ústrojí, bezpečnostní obuv, atd.);
- zajištění bezpečného pracovního prostředí a sociální zabezpečení pro **pracovníky** na stavbách, např. přístup, bezpečné cesty;
- držet se běžného organizačního **rámce** tak, aby byla zajištěna bezpečnost a ochrana zdraví včetně: posouzení a bezpečnostní opatření, upřednostnit společná opatření ke snížení výskytu nebezpečí; setkání se zaměstnanci, poskytování informací a školení; koordinace bezpečnosti s dodavateli.

Součástí **národní legislativy** jsou minimální požadavky dané směrnicemi, ale může též obsahovat ještě dodatečné požadavky.

Zaměstnanci mají povinnost aktivně dodržovat bezpečnostní opatření dané zaměstnavatelem a držet se pokynů dle poskytnutého školení. Je

třeba radit se se zaměstnanci. Díky jejich zkušenostem jsou nebezpečí správně rozpoznána a použita relevantní řešení na pracovišti.

Podmínkou je **radit se ze zaměstnanci**. Na základě jejich zkušeností můžete správně určit hrozící nebezpečí a vyvodit z toho pracovní opatření.

Prevence úrazů – vyhodnocení rizikových faktorů

Při práci na stavbách existuje spousta nebezpečí. Nicméně použitím správných postupů jim lze předjet. Prvním krokem je přiměřené a **dostačující zhodnocení rizik**.

Abyste dosáhlo skutečného snížení rizika poškození, co se týče pracovníků a ostatních (včetně návštěvníků pracovních prostor, procházející veřejnost), vyhodnocení rizik by mělo uvážit všechna možná rizika a nebezpečí vedoucí ke snížení původu jednoho nebezpečí z druhého.

Měla by být určena všechna nebezpečí, včetně těch, které vyplývají z pracovních činností a z ostatních faktorů, např. umístění pracovního místa. Následovat by mělo zhodnocení rozsahu rizik a současná bezpečnostní opatření. Jsou bezpečnostní opatření dostatečná nebo je třeba přijmout další? Cílem zhodnocení rizik by měl být výběr nejvhodnějších opatření, která se dají použít v praxi.⁽³⁾

Praktická preventivní opatření

Hlavní nebezpečí spočívají v pracích ve výškách, důlních pracích a převážení nákladu. **Přednost musí mít taková opatření, která od základu vedou ke snížení nebo omezení rizika nebezpečí a poskytují společná bezpečnostní opatření**. Individuální ochrana, jako je ochranné oblečení se používá tehdy, když riziko nelze snížit jinými dostupnými prostředky.

Konečně, je třeba provádět nepřetržitě **sledování a pravidelné kontroly** k tomu, aby se správně vyhodnotil stupeň rizika nebezpečí.

INRS — Yves COUSSON

⁽¹⁾ *Stav bezpečnosti a ochrany zdraví při zaměstnání v EU – Pilotní studie, 2000, Evropská agentura pro bezpečnost a zdraví v práci*

⁽²⁾ <http://europe.osha.eu.int/legislation/> navazuje na legislativu EU, podrobné informace směrnice Komise pro SMEs a hodnocení rizika a stavebnictví a stránky členských států, kde lze najít národní legislativu použitou ve směrniciích

⁽³⁾ Stránky Agentury poskytující informace o stavebním sektoru: http://europe.osha.eu.int/good_practice/sector/construction/

Práce ve výškách

Ve stavebním průmyslu jsou pády z výšek nejběžnější příčinou úrazu nebo smrti. Mezi tyto případy patří: práce na lešení nebo plošinách bez ochranného zábradlí nebo bez správně připnutých bezpečnostních pásů; Nestabilní střechy; a žebříky, které jsou ve špatném stavu, špatně umístěny a zabezpečeny.

Celý proces stavby by měl být naplánován tak, aby se omezilo riziko pádu. Už ve stádiu projektu by se mělo počítat s opatřením proti pádům z výšek. Riziko se dá účelově snížit - použitím ochranného zábradlí, pokud to nestačí dají se použít bezpečnostní popruhy.

Převoz nákladu

Vytvořte takový **plán**, abyste omezili přesun materiálu a zajistili bezpečnou manipulaci s ním. Ujistěte se, že s nářadím pracují kvalifikovaní a zkušení pracovníci.

Dbejte na to, aby odpovědná osoba nářadí pravidelně kontrolovala a zkoušela. **Zkoordinujte práce v terénu** – např. nenechte pracovníky výškových prací, aby ohrožovali ostatní a naopak. Tam, kde se nemůžete vyhnout **manuálnímu zacházení** snižte množství úkonů na minimum. Dbejte také na rozestupy. Zajistěte pracovníkům školení, jak se vyhnout riziku nebezpečí a použití správných postupů.

Pouze kvalifikovaní zaměstnanci by měli obsluhovat všechny **mobilní jeřáby**. Řidiči by měl mít dobrý rozhled, jeřáb by měl stát na rovné ploše a v bezpečné vzdálenosti od výkopů a vedení elektrického napětí.

Obecné „hospodaření“ a bezpečný přístup

Na pracovním místě je důležitá běžná organizace a pořádek. Např. zajistit v rámci celého pracovního terénu: bezpečné přístupové trasy (cesty, chodníky, žebříky, lešení, atd.), odstranit překážky; bezpečně skladovat materiál; výkopy jsou ohraničeny, přikryty a řádně označeny; odpadový materiál se nachází a skladuje pouze na k tomu určeném místě. Na pracovním terénu je dostatek osvětlení.

Školení a informace

Je třeba, aby pracovníci věděli o rizicích nebezpečí, jejich následcích a bezpečnostních opatřeních, které je třeba v rámci bezpečnosti dodržovat.

Školení pracovníků by se mělo vztahovat k aktuálnímu stavu, např. na vzniklé problémy, co se děje špatně a jak se vyhnout nežádoucím jevům. Diskutujte rizika, preventivní opatření, postupy při stavu nouze, oznámení problémů, osobní ochranné vybavení, pracovní vybavení, atd. Naplánujte další školení.

Osobní ochranné vybavení

Osobní ochranné vybavení by mělo být použito vždy, když to vyžaduje stav na stavebním terénu. Mělo by být pohodlné, správně udržované a nemělo by vést ke vzniku dalšího nebezpečí. Pro správné použití je třeba školení. Ochranné vybavení zahrnuje: bezpečnostní helmy-pokud hrozí nebezpečí padajícími předměty nebo jiné zasažení hlavy; vhodná obuv

– se špičkou a pevnou protiskluzovou podrážkou; ochranný oděv- např. proti špatnému počasí nebo dobře viditelné, např. operátoři dopravních prostředků.

Kontrolní seznam: pády z výšek, lešení a žebříků

- ✓ Bylo k zajištění bezpečnosti vybráno nejvhodnější vybavení, včetně přístupových a evakuačních prostředků?
- ✓ Používají se žebříky pouze tehdy, když ostatní vybavení není v dohledné době k dispozici? Je riziko použití nízké?
- ✓ Je lešení postaveno na pevném základě?
- ✓ Jsou všechna zábradlí umístěna ve správných výškách?
- ✓ Je dostatek prken pro pracovní plošinu?
- ✓ Jsou prkna položena bezpečně?
- ✓ Byla odstraněna některá uchycení lešení k budově?
- ✓ Je žebřík nejbezpečnějším a nejlepším prostředkem pro práci?
- ✓ Je žebřík v dobrém stavu a vhodný pro typ a výšku práce?
- ✓ Je možné umístit žebřík tak, aby nepřesahoval?
- ✓ Je možné upevnit žebřík na vrcholu nebo patě?
- ✓ Je nosná plocha pevná a rovná?

Je-li některá odpověď „ne“, musí se provést preventivní opatření před začátkem práce. Opatření zahrnují:

- ✓ zajistit, aby otevřená místa, jako jsou otvory v podlahách, byla ohrazena ochrannými bariérami (např. zábradlími a záklopkami) nebo zakryta. Zajistěte zakrytí na místě nebo označte výstražným upozorněním;
- ✓ kontrolovat všechny lešení součásti z hlediska bezpečnosti před započítím montážních prací;
- ✓ kontrolovat žebříky před výstupem, aby bylo zajištěno, že jsou v dobrém stavu a bezpečně umístěny;
- ✓ používat zařízení zabraňující pádu z lešení, zvláště před montáží zábradlí a záklopek, a zajistit, aby postroje byly připevněny na pevnou konstrukci a byly řádně používány;
- ✓ neodhazovat zařízení nebo materiál na nižší úroveň, podlahu nebo do záchranných sítí.

Více informací/odkazy

Více informací o správných bezpečnostních postupech při práci naleznete na stránkách Agentury <http://osha.eu.int/>. Veškeré publikované materiály jsou k dispozici ke stažení zadarmo. Stránky Agentury navazují na stránky členských států, kde naleznete národní legislativu a směrnice týkající se stavebnictví: <http://ie.osha.eu.int/> pro Irsko a <http://uk.osha.eu.int/> pro Velkou Británii.

Informace obsažené v tomto informačním listu nenahrazují ani nezastupují úřední texty Evropské unie nebo členských států.

Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci
Gran Vía, 33, E-48009 Bilbao, Španělsko
Tel. (34) 944 79 43 60, Fax: (34) 944 79 43 83
information@osha.eu.int

Evropská komise
Výbor vedoucích inspektorů bezpečnosti práce
DG EMPL D/5
Building Jean Monnet - Office C3/076
Street Alcide de Gasperi
L-2920 LUXEMBOURG
Tel. (352) 4301 32967 - (352) 4301 35257
Fax (352) 4301 34259